

Ceza ve tevkif evleri umum müdürlüğünün vazife ve teşkilâtı hakkındaki 3500 sayılı kanuna bazı maddeler ilâvesine dair kanun lâyihası ve Bütçe ve Adliye encümenleri mazbataları (1/626)

T. C.

Başvekkâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/1941

9 - V - 1941

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ceza ve tevkif evleri umum müdürlüğünün vazife ve teşkilâtı hakkındaki 3500 numaralı kanuna bazı maddeler ilâvesine dair Adliye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 3 - V - 1941 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmutur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe

3500 numaralı kanunla iş esası üzerine müesses ceza evlerine mütedavil sermaye verilerek bu müesseselerdeki mahkûmların geniş mikyasta çalıştırılması temin edilmiş olduğu halde ceza evlerinden tamamen farklı bir müessese olan ıslah evleri hakkında mezkûr kanuna bir hüküm vazedilmemiş olduğundan ıslah evlerine alınan mahkûmların, müesseseye mütedavil sermaye vermek suretile esaslı ve verimli bir şekilde çalıştırılmalarına imkân bulunamamaktadır. Her ne kadar ıslah evinde demirecilik, marangozluk ve dikiş atelyeleri tesis olunmuş ve mahkûm çocuklar istidat ve kabiliyetlerine göre bu atelyelere tevzi edilmişlerse de, müessesenin mütedavil sermayesi mevcut olmadığından ve iş sahasında hükmî şahsiyeti haiz bulunmadığından, kazanç temin edecek mahiyette iş kabul olunamamakta ve mahkûm çocukların mesaisi mahdud ve verimsiz bir çalışmadan ibaret kalmaktadır. Halbuki ıslah evlerine suç işlediği zaman 15 ve cezanın infazına başlandığı tarihte 18 yaşını ikmal etmemiş bulunan çocukların kabul edilmesine, şu veya bu sebeple bir suç ika eden bu çocukların maddî, manevî himayeye muhtaç bir vaziyette bulunmalarına göre ıslah evlerinde metodik bir terbiye ve ıslah sistemi tatbik edilmekle beraber bu küçük mahkûmların tahliyelerinde hayatlarını maddî bakımdan dahi tanzime imkân verecek, bir sermaye edinmiş olmalarının da temini lâzımdır.

Bu itibarla ıslah evlerine iş esası üzerine müesses ceza evleri gibi esasen bütçeye vazolunmuş olan tahsisatın bir kısmının tefriki ile bu müesseselerin de mütedavil sermaye ile yapacakları işler dolayısıyla hükmî şahsiyeti haiz bulunmaları ve bu husustaki usullerin ıslah evlerinde de cari bulunması lüzumlu görüldüğünden 3500 numaralı kanunun 6, 7, 8 ve 9 ncu maddeleri hükümlerinin aynen ıslah evleri hakkında da muteber addedilmesi muvafık bulunmuştur. Ancak, ıslah evlerinde bir sanat öğretmeğe matuf bulunan çalışmalardan fazla bir kazanç elde edilemeyeceğinden ve mahkûm çocukların daha müsait şartlarla çalıştırılması ve sıhhî, müebir sebeplerle çalışmaya iştirak edemeyen veya kısmen iştirak etmiş bulunanlara da bir miktar kazanç hissesi verilmesi lüzumlu görüldüğünden temettüden iase masraflarının kesilmemesi zarurî bulunmuştur.

Bundan başka iş esası üzerine müesses ceza evlerinden eski ceza evlerine iade edilen mahkûm-

ların o zamana kadar hesabı carilerinde birikmiş olan paranın mütedavil sermayeye kaydedileceği 3500 numaralı kanunda tasrih edilmişse de her çalışma günü itibarile istifade edilmiş olan müddetler hakkında ne suretle muamele yapılacağı meskût bırakılmış olduğundan tatbikatta bu gibi mahkûmların iş esası üzerine müesses ceza evlerinde kazanmış oldukları müddet müktesep bir hak olarak telâkki edilmektedir. Bu vaziyet, bilhassa dördüncü devredeki ve mahkûmiyetinin mühim bir kısmından istifade etmiş olan mahkûmların nygunsuz hallerini hemen hemen müeyyidesiz bırakmakta ve jandarma, silâhlı muhafaza teşkilâtından azade olarak çalışma esasına müstenit bulunan bu müesseselerde daha müessir ve ıslahkâr bir terbiye sistemi tatbikına imkân bırakmamaktadır.

Bu sebeple lâyhada uygunsuz hareketleri yüzünden eski ceza evlerine iade olunan mahkûmların iş esası üzerine müesses ceza evlerinde kazanmış oldukları istifadenin bir kısmının veya tamamının tenziline en yakın asliye hâkimi mezun olduğu gösterilmek suretile uygunsuz hareketlerin vukuuna mâni, kanunî bir müeyyide temin edilmiştir. Acele itiraz yoluna müracaat usulünün konulması, binnetice hürriyetten mahrumiyetin temadisini icap ettirecek olan böyle bir keyfiyetin teminatını tarsin etmek noktasına matuftur.

Bu hususta en yakın asliye mahkemesinin vazifedar kılınması, açılmış ve ileride açılacak bulunan iş esası üzerine müesses ceza evlerinin ağır ceza merkezlerine uzaklıkları hasebile tevellüt edecek mahzurları önleyebileceği gibi esasen meşbu bir halde bulunan ağır ceza mahkemelerine yeni bir vazife tahmil etmemesi noktasından da şayanı tereih görülmüştür. Kararı verecek olan hâkimin bu vazifede adeta infaz hâkimine ait bir vazifeyi ifa etmiş olması cihetile asliye mahkemesine tevdiye vazife noktasından da bir mahzur tasavvur olunamamıştır.

Islah evlerine gelince, Ceza kanununun 13 neü maddesi tatbik edilmeyen bu müesseselerde haddi zatinde müddetçe bir istifade mevzu bahis olmayacağı gibi mahkûm çocukların diğer bir ceza evine alınmalarına da kanunen imkân bulunmadığından bu hükmün ıslah evlerine teşmili mümkün değilse de müesseseden firar eden çocukların o tarihe kadar birikmiş olan kazanç hisselerini mütedavil sermayeye irat kaydedilmesi lâzım ve muvafık görülmüştür.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 116

Esas No. 1/626

6 - VI - 1941

Yüksek Reisliğe

Ceza ve tevkif evleri Umum müdürlüğünün vazife ve teşkilâtı hakkındaki 3500 sayılı kanuna bazı maddeler ilâvesine dair Adliye vekilliğince hazırlanıp Başvekâletin 9 - V - 1941 tarih ve 6/1941 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Encümenimize havale buyurulmakla Adliye vekâleti Ceza ve tevkif evleri Umum müdürü ve Maliye vekâleti namına Bütçe ve malî kontrol umum müdürü hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu:

Lâyiha, iş esası üzerine müesses Ceza evlerinin hükmî şahsiyeti haiz olmaları ve mütedavil sermayeye sahip kılınmış bulunmaları sayesinde

elde ettikleri iyi neticeleri gözönünde tutarak aynı usulün ıslah evlerine de teşmilini istihdaf etmektedir.

Henüz küçük yaşta iken nasılsa bir suç işleyen bu çocukların her vechile himaye edilmeleri lüzumu aşikâr olup bu maksatla tesis edilen ıslah evlerinde ruhen ve ahlâkan terbiyelerine ve bir sanat öğrenmelerine itina edilmekte ise de bu müesseselerin mütedavil sermayeleri bulunmaması yüzünden kazanç temin eder mahiyette ve geniş mikyasta iş yapmaları kabil olamamakta ve mahkûmiyetlerini ikmal ile serbest kalan bu çocukların hayata atıldıklarında

kendilerine destek olacak küçük bir sermaye ile teçhiz edilmeleri de bittabi gayri mümkün bulunmaktadır. İşte çocuk ıslah evlerini de iş esası üzerine müesses ceza evlerinin haiz oldukları salâhiyetlere mazhar kılarak bunların randımanını arttırmak ve buralarda bulunan çocukların mahkûmiyetleri hitamında az çok sermayeli bir işin sahibi olarak hayata atılmalarını temin etmek üzere hazırlandığı anlaşılan lâyiha Encümenimizce faydalı görülmüş ve teklif veğhile aynen kabul edilmiştir.

Havalesi veğhile Adliye encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reis V.	M. M.
Çorum	Kastamonu	Muğla
<i>İ. Eker</i>	<i>T. Coşkan</i>	<i>H. Kitabçı</i>
Kâtip		
İstanbul	Bolu	Bursa
<i>F. Öymen</i>	<i>C. S. Siren</i>	<i>A. N. Ayas</i>
Dişarbakır	Elâzığ	Giresun
<i>R. Bekit</i>	<i>F. A. Aykaç</i>	<i>M. Akkaya</i>
Gümüşane	İsparta	İsparta
<i>D. Sakarya</i>	<i>K. Turan</i>	<i>R. Ünlü</i>
Kayseri	Kayseri	Seyhan
<i>F. Baysal</i>	<i>S. H. Ürgüblü</i>	<i>S. Çam</i>
Trabzon		
<i>F. A. Barutçu</i>		

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Esas No. 1/626
Karar No. 58

25 - VI - 1941

Yüksek Reisliğe

Ceza ve tevkif evleri umum müdürlüğünün vazife ve teşkilâtı hakkındaki 3 500 sayılı kanunun tadiline dair Adliye vekâletince hazırlanarak İcra Vekilleri Heyetinin 3 - V - 1941 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihasının Encümenimize de havale ve tevdi buyurulması üzerine ihtiva etmekte olduğu hükümler tetkik ve müzakere olundu.

Lâyiha, iş esası üzerine müesses ceza evlerinde tatbik edilmekte olan çalıştırma sisteminin bünyelerinin müsaadesi nisbetinde ıslah evlerine de teşmilini mümkün kılan bazı hükümleri ihtiva etmekle beraber zikri geçen ceza evlerinden firar eden veya uygunsuz hallerinden dolayı eski ceza evlerine iade olunan mahkûmların her çalışma günü itibarile kazanmış oldukları müddetin kısmen veya tamamen tenzili gibi çalışma yerlerinde inzibatı temine matuf bir müeyyede de yer vermek suretile 3 500 sayılı kanunun tatbikatta müşahade edilen bir boşluğunu doldurmaktadır. İş esası üzerine kurulan ceza evlerinin gerek mahkûmları ıslah ve onlara bir di-

siplin altında çalışma itiyadını telkin ve gerek Adliyemizin en esaslı meselelerinden birini teşkil eden tecziye sistemine cidden takdire lâyık bir veçhe vermesi bakımından faydalı semereleri muvacehesinde lâyiha hükümlerini esas itibarile kabule şayan gören Encümenimiz maddeler üzerinde bazı iltibasları bertaraf edecek tadilatın icrasile iktifa etmiştir. Bu cümleden olmak üzere ikinci maddenin son fıkrasında « mülkiyetine intikal eder » kelimeleri yerine « kendisine verilir » cümlesi ikame edilmiş dördüncü maddede yapılan değişikliğin neticesinde 3500 sayılı kanunun 10 neu maddesini aynı veğhile tadil zarureti hâsıl olmuştur. Gerçi Encümenimizde verilen izahata göre 3500 sayılı kanunun 10 neu madesinde « Mahkûmun uygunsuz hali » ibaresile ifade olunan mefhuma firar hâdiselerinin de ithal edilmekte olduğu anlaşılmış ise de teklif olunan projenin 3 neu maddesinde firar halinin ayrıca zikredilmiş olması bazı tereddüt ve iltibaslara mahal verebileceğinden 3 neu ve 4 neu maddenin bu mahzuru bertaraf edecek şekilde tanziminde faide vardır.

Lâyiha yukarıda arzolunan tadiller ile Umu-
mî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek
Reisliğe takdim olunur.

Adliye E. Reisi	M. M.	Kâtip
Çorum	Zonguldak	Konya
Münir Çağır	Şinasi Devrin	G. Gültekin
Antalya	Balıkesir	Bingöl
N. Aksoy	O. Niyazi Burcu	Feridun Fikri

Erzincan	Hatay	Kastamonu
A. Frat	B. S. Kunt	A. Binkaya
Kayseri	Kocaeli	Manisa
R. Özsoy	Salâh Yargı	A. Tümer
Rize	Sinop	Trabzon
Saim Ali Dilemre	C. Atay	F. A. Barutçu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Ceza ve tevkif evleri umum müdürlüğünün va-
zife ve teşkilâtı hakkındaki 3500 numaralı ka-
nununa bazı maddeler ilâvesine dair kanun lâyihası*

MADDE 1 — 3500 numaralı kanunun İş esa-
sı üzerine müesses ceza evlerine müteallik bu-
lunan 6, 7, 8 ve 9 ncu maddeleri hükümleri ıslah
evleri hakkında da caridir.

MADDE 2 — Islah evlerinde çalıştırılacak
mahkûmların kazançlarından 3500 numaralı
kanunun 8 nci maddesine tevfikân tevki olu-
nan miktar çıktıktan sonra geri kalan para
sıhhi ve mücbir sebeple çalışmağa iştirak ede-
meyen veya kısmen iştirak etmiş olanlar da
dahil olmak ve çalışma nisbetleri de nazara
alınmak üzere Adliye vekâletince tesbit olu-
nacak esaslar dairesinde mahkûmlara paylaştı-
rılır.

Bu paylar ancak mahkûmun kanunî sebepler
üzerine tahliyesi zamanında mülkiyetine intil-
kal eder. Vefatı halinde mirasçılara verilir.

MADDE 3 — Islah evlerinde bulunan mah-
kûmların firarı halinde birikmiş olan kazanç
hisseleri mütedavil sermayeye irat kaydolunur.

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

*Ceza ve tevkif evleri Umum Müdürlüğünün va-
zife ve teşkilâtı hakkındaki 3500 numaralı ka-
nunun tadilüne dair kanun lâyihası*

MADDE 1 — Hükûmetin birinci maddesi ay-
nen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Islah evlerinde çalıştırılacak
mahkûmların kazançlarından 3500 numaralı ka-
nunun 8 nci maddesine tevfikân tevki olunan
miktar çıktıktan sonra geri kalan para sıhhi
ve mücbir sebeple çalışmağa iştirak edemeyen
veya kısmen iştirak etmiş olanlar da dahil olmak
ve çalışma nisbetleri de nazara alınmak üzere
Adliye vekâletince tesbit olunacak esaslar dai-
resinde mahkûmlara paylaştırılır.

Bu paylar ancak mahkûmun kanunî sebepler
üzerine tahliyesi zamanında kendisine veya ve-
fatı halinde mirasçılara verilir.

MADDE 3 — İş esası üzerine kurulan ceza-
evlerinde çalıştırılan mahkûmlara verilecek gün-
deliğin miktarını tesbite Adliye vekâleti salâ-
hiyetlidir.

Çalışan mahkûmlara verilecek gündelikten
iaşe masrafları çıkarıldıktan sonra geri kalan
miktar her mahkûm için açılacak hesaba kay-
dolunur. Bu hesapta kayıtlı bulunan paralar
ancak mahkûmun kanunî sebepler üzerine tah-
liyesi zamanında kendisine veya vefatı halinde
mirasçılara verilir.

Hükûmî şahsiyeti haiz cezaevlerinde çalıştı-

MADDE 4 — İş esası üzerine kurulan ceza evlerindeki mahkûmların uygunsuz hallerinden dolayı eski ceza evlerine iadeleri halinde mahkûmun her çalışma günü itibarile kazandığı müddetlerden bir kısmının veya tamamının tenziline mahal olup olmadığı hakkında bir karar verilmek üzere evrak, en yakın asliye ceza mahkemesine tevdi olunur. Mahkeme mahkûmun müdafaasını ve Cümhuriyet müddeiumumisinin mütaleasını aldıktan sonra bu hususta bir karar verir.

Bu karar aleyhine acele itiraz yoluna müraaat olunabilir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükmü neşir tarihinde muteberdir.

MADDE 6 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

3 - V - 1941

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	H. Menemencioğlu	S. Arıkan
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Fayık Öztrak	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	H. Çakır
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Muhlis Erkmen
Mü. V.	Ti. V.	
C. K. İncedayı	M. Ökmen	

ılan mahkûmun firarı veya uygunsuz hareketi sebebiyle iş esası üzerine kurulmamış olan bir hapishaneye nakli halinde o zamana kadar hesabına kaydedilmiş bulunan para mütedavil sermayeye irad kaydolunur.

İslah evlerinde bulunan mahkûmların firarı halinde birikmiş olan kazanç hisseleri mütedavil sermayeye irad kaydolunur.

MADDE 4 — İş esası üzerine kurulan cezaevlerindeki mahkûmların firarı veya uygunsuz hallerinden dolayı eski cezaevlerine iadeleri halinde mahkûmun her çalışma günü itibarile kazandığı müddetlerden bir kısmının veya tamamının tenziline mahal olup olmadığı hakkında bir karar verilmek üzere evrak, en yakın Asliye ceza mahkemesine tevdi olunur. Mahkeme mahkûmun müdafaasını ve Cümhuriyet müddeiumumisinin mütaleasını aldıktan sonra bu hususta bir karar verir.

Bu karar aleyhine acele itiraz yoluna müraaat olunabilir.

MADDE 5 — 3500 sayılı kanunun 10 ncü maddesi aynen ilga edilmiştir.

MADDE 6 — Hükûmetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7 — Hükûmetin 6 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.